

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Olof Wallquists

SjälfbioGRAFiska Anteckningar

UTGIFNA

AF

JOSEF HELANDER

WRETMANS TRYCKERI, UPPSALA
1900.

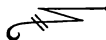
OLOF WALLQUISTS

SJÄLFBIOGRAFISKA ANTECKNINGAR

UTGIFNA

AF

JOSEF HELANDER

WRETMANS TRYCKERI, UPPSALA
1900.

Med biskop Olof Wallquists fränfalle den 30 april år 1800 förlorade den gustavianska tiden en af sina mest dugande prästerliga representanter.

Utrustad med den snabba, omdömesklara intelligens, den rastlösa verksamhetsanda och den smidighet i uppträädandet, som gjorde honom i hög grad danad både såsom stiftschef och som politiker, visade sig den unge biskopen under sin korta men verkningsrika lefnad fullt vuxen de ansvarsfulla värf, som pålades honom. Hans historia är ett stycke ur samtidens politiska och kyrkliga historia. Vid föga mer än trettio års ålder var han en af ledarne i prästeståndet. Under hans medverkan organiserades ett helt nytt ämbetsverk, den i kyrkliga befordringsfrågor epokgörande ecklesiastikexpeditionen, hvars ledare han var, tills den samtidigt med hans tillbakaträdande upplöstes. På hans finanstantialang hvilade ordnandet af riksgälden vid 1789 års riksdag, och som den säkerligen främste i statsmannaegenskaper bland medlemmarna af Rikets allmänna ärendens beredning ägde han både hemligen och i konseljen konungens öra. Med oväld och organisatorisk skarpblick utöfvade han sin kyrkliga myndighet, och ur ytterlig förnedring och vanskötsel bragte han Växjö stift till ett mönster för god kyrklig ordning.

Hans redbara uppsåt att gagna sin konung, sitt land och sin kyrka och att efter hans egna ord »återföra all myndighet i rikets styrelse från personer till lagarne, att stadga medborgares allmänna rättigheter efter de i naturen och saker befintliga grunder» var utgånget ur en oförvillig karaktär, hvars självständighet visserligen begränsades af, men äfven tog sig uttryck i hans varmt rojalistiska öfvertygelse. Hans uppträädande präglades af gedigenhet och målmedvetet allvar. Som

präst var han gent emot neologiens ytliga förståndsmässighet besjälad af den tanken, att i Guds hus bör Guds ord förkunnas, och den värdiga enkelheten i hans predikan visar hän till de goda traditioner af en sund evangelisk predikan, som äfven under upplysningstidens blomstring ägde förtjänstfulla representanter i vårt land.

De mångfaldiga praktiska uppgifter, som fängslade hans uppmärksamhet, gifvo honom sällan tid till litterära idrotter, men icke desto mindre har han i sin Handbok öfver Ecclesiastique Befordringsmål och sina Ecclesiastique Samlingar efterlämnat tvänne för kyrkohistorien betydelsefulla verk. På Ekesås' fredliga prästgård påbegan han ock efterföljande skildring af sin egen lefnad, men fann icke tillfälle att fullfölja den längre än till år 1787 eller den tid, då hans egentliga politiska bana började. Som ett plötsligt afbrutet fragment är lefnadsbeskrifningen uppenbarligen för litet omfattande att gifva en tillfredsställande bild af hans betydelse, men den är lång nog att till erinran om hans hundraårsminne skänka en intresseväckande inblick i hans personlighet och gärning.

Wallquists egenhändiga manuskript om 32 sidor folio förvaras under signum X. 305 vid Uppsala universitetsbibliotek. I samma band är inhäftadt ett af honom upprättadt sammanfattande bihang på $3\frac{1}{4}$ sida fol., men som detta endast uppräknar fakta och data, hvilka utgöra stommen till den föregående skildringen, samt lämnar en förteckning på hans från trycket utgifna skrifter till år 1789, har det här utelämnats. Vid återgifvandet af lefnadsbeskrifningens text har utgifvaren troget anslutit sig till Wallquists egen ortografi. Men för att göra texten mera lättflytande för ögat hafva dock modärnare principer tillämpats i fråga om valet mellan stora och små bokstäfver samt i interpunktionen, där Wallquist röjer stor oregelbundenhet. Härjämte hafva till fullständighet utförts några förkortningar, dem Wallquist vid hastigt nedskrifvande tillåtit sig.

Utgifvaren.

\

Ekesås d. 12 october 1789.

I flykten för de bekymmer, som ändå oundvikligen åtfölja min närvarande belägenhet, kan jag visserligen icke fullkomligare stadga mit hopp om en lycklig utgång än med liflig påminnelse af mina förra öden och händelser, i hvilka en mild Guds försyn öfver allt igenkännes, lika värd min vördnad och tacksamhet, som full af besynnerlighet, och nog olika med hvad jag bordt vänta eller andra människjor allmänligen vederfarets.

Lemnad åt mig sjelf har jag derföre föresatt mig at beskrifva mit lefverne, icke nedslagen af förebråelser, icke förvillad af fåfänga, utan blott i den afsigt at igenkänna Guds vishet och nåd och kan skje med mina antekningar derom uppbygga någon af mina efterkommande.

Jag räknar inga förnäma ahnor, men härstamar likväl af ärliga släkter. Min far, som dog kyrkoherde i Mosås och Täby i Nerike, var vid min födelse comminister i Edsbergs och Hackevads församlingar i samma lands-ort. Hans namn var Olof Wallquist, född i Wallby by och Långbro socken, där fadern var soldat¹. Min mor, Eva Beata Quist, är dot-

¹ Komministern i Edsberg *Olof Wallquist* föddes den 19 april 1719, genomgick karolinska trivialskolan i Örebro och Strengnäs gymnasium, inskrefs som student i Upsala år 1744 och prästvigdes den 17 juni 1746 i Strengnäs. Efter 8 års prästerlig tjänstgöring tillträdde han i maj 1754 komministraturen i Edsberg och Hackvad och befordrades genom val den 19 mars 1780 till kyrkoherde i Mosås och Täby. Han afled den 16 april 1785. Med sin hustru *Eva Beata Quist*, dotter af komministern i Edsberg *Olof Quist* († den 1 april 1741) hade han utom biskop Olof Wallquist följande söner: *Seth*, född den 21 februari 1760, student i Upsala 1778, filosofie magister 1788, ordinarie kongl. hofspredikant 1789, kyrkoherde, först i Kuddby af Linköpings stift 1789 och sedermera 1799 i Eskils-

ter til comministern Olof Quist och dess hustru Sara Christina Broling och dotter-dotter till prosten Broling¹ och dess hustru Beata Salin, hvilken åter var dotter til prosten i Dunker, mag: Salin², som var född i Småland, Ahlbo härad och Alfvastra by. Af dessa mina föräldrar föddes jag til verlden d. 6 junii 1755 på Snarvi, capellansboställe i Edsberg.

Mine föräldrars förstfödde son, var jag älskad och i barndomen på alt sätt vårdad samt blef af min mor så tidigt undervist i svenskan, at jag blott på 5:te året gammal begynde med latinen, deruti ömt, alfvarsamt och grundligt handledd af min far, som i ungdomen varet mycket snäll, läste all sin tid och inpå ålderdomen verkligen kunde anses för en lärd man inom sin class af präste-ståndet.

Han hade sjelf gått scholæ-vägen i en tid, då de stränga castigationerne ännu ansågos för oumgängelige, och af naturen var han en man af fullt alfvere i all ting. Detta gemensamt gjorde honom til en hård informator, äfven för sin egen mycket älskade son. Jag hade ganska lätt at lära alt, hvad mig föreställes, men feck icke dess mindre hårda castigationer, som varet orättvise af hvem som hållst, utom af en far, som altid mente väl och underviste mig så grundeligen, at det icke kunnat skje lika braf af någon annan.

Härmed fortfors til 1766, då jag i apr. månad intogs i öfversta classen af Örebro trivial-schola under då varande

tuna, Kloster och Forss, död den 27 juni 1836. — *Carl*, född den 3 december 1764, dref akademiska studier dels i Upsala, dels i Lund, där han 1787 vardt filosofie magister, blef notarie i hofkonsistoriet 1790 och utnämndes två år senare till legationspredikant i Spanien, från hvilken syssla han dock snart begärde entledigande för att idka vetenskapliga studier. Han omkom i Leipzig 1797 af en vådelig händelse i vattnet. — *Adam* var advokatfiskal i Svea hofrätt och utnämndes 1787 till häradshöfding i Östbo och Westbo härad af Jönköpings län, död 1796.

¹ Magister *Johan Broling* var född i Örebro på 1670-talet, blef efter slutade akademiska studier år 1703 lektor i latin och grekiska och kort därefter förste teologie lektor vid gymnasiet i Strengnäs samt beklädde åtskilliga år rektorsämbetet vid samma läroverk; tjänstgjorde från år 1727 till sin död den 25 februari 1745 såsom kyrkoherde i Edsbergs och Hackvads församlingar.

² Prosten *Olaus Magni Salin* föddes den 25 juli 1654, prästvigdes år 1687 af ärkebiskop Olof Swebilius och tillträdde 1694 Dunckers och Malma pastorat, där han afled den 5 juni 1733.

rector, magister Anders Lundmark¹, en man af oförliknelig förtjenst på det stället, och som af mig gemensamt med alla hans öfriga lärjungar både älskas och vördas efter hans död.

1768 i martii månad flyttades jag til gymnasium i Strengnäs, där biskopen doctor Jacob Serenius² redan hunnet sätta all ting i god ordning, och lectionerne med godt beröm förestodos af alla, i synnerhet af prosten P. Ekegren³ i theologien, lectorn C. G. Barkman⁴ i grækiskan och mag. J. Kempe⁵ i latinen. Vid detta gymnasium fortsatte jag mina studier til hösten 1773, då jag med testimonium af lectoren Barkman afreste til Upsala och efter föregången examen hos decanus i philosophiska faculteten, den namnkunnige professoren, mag:r Carl Aurivillius⁶, blef til student inskrifven

¹ Rektor *Anders Lundmark* var född i Viby den 8 juli 1722 och prästvigdes år 1751, blef år 1765 rektor för trivialskolan i Örebro och afled år 1772.

² Biskop *Jacob Serenius* föddes i Färentuna nära Stockholm den 25 juli 1700 och afslutade sina studier i Upsala som filosofie magister 1722. Prästvigd samma år, tjänstgjorde han till 1735 som legationspredikant i London, hvaritran han medförde åtskilliga lärdomar, som blefvo bestämmande för hans verksamhet inom hemlandet. Efter hemkomsten utnämndes han till kyrkoherde i Nyköpings Östra församling och blef år 1763 biskop i Strengnäs. Hans deltagande i samtidens politiska och kyrkliga lif och i all synnerhet hans oafåtliga nit för konfirmationens införande och för en förbättrad bibelöversättning hafva beredt honom ett frejdadt namn. Han afled i Strengnäs den 4 september 1776.

³ Magistern och teol. doktorn *Petrus Ekegren*, som var född år 1700 och afled i januari 1782, blef lektor i matematik vid Strengnäs gymnasium år 1744 samt teologie lektor och prost i Aspö 1759, hvarefter han 8 år senare befordrades till primarius teol. lector och prost i Öfver Selö pastorat; han beklädde vid flera olika tillfällen rektorsämbetet i Strengnäs.

⁴ Lektorn och teol. doktorn *Carl Gustaf Barkman* föddes i Östergötland den 30 juni 1725, blef efter att i fyra år hafva tjänstgjort som bataljonspredikant vid Södermanlands regemente år 1763 utnämnd till cloquentiæ et poëseos lector i Strengnäs, befordrades till lektor i grekiska 1766 och slutade sina dagar såsom förste teologie lektor och prost i Öfver Selö kontrakt.

⁵ Lektor *Johan Kempe*, som var född den 14 juni 1728 och afled den 28 september 1806, tjänstgjorde i flera år såsom obefordrad prästman inom Strengnäs stift, innan han år 1759 blef pedagog och aftonsångspräst i Askersund. Härifrån förflyttades han 1766 till Strengnäs såsom eloquentiæ et poëseos lector och befordrades år 1772 såsom kyrkoherde till Wallquists hemförsamling Edsberg.

⁶ Den lärde orientalisten, professor *Karl Aurivillius* föddes i Stockholm den 16 augusti 1717 och inskrefs som student i Upsala 1729. Efter omfattande studier i orientaliska språk vid främmande universitet innehade han från år 1772 till sin död den 19 januari 1786 professuren i detta ämne vid Upsala universitet. Han deltog med outtröttligt intresse i bibelkommissionens arbeten.

hos rector magnificus, theol. professorn, doctor Christopher Clewberg¹.

Redan under gymnasii-tiden och så snart jag inträdde i mit 16:de år, måste jag söka mit uppehälle med andras undervisande. Den nytta, jag dermed gjorde andra, var väl icke synnerligen stor; men sjelf feck jag vänja mig tidigt vid den dependance af andra, som alltid är en nödvändighet och icke sällan liknar en förtjenst. Mina egna studier skötte jag så, at jag alltid följde mina snällaste kamerater, hvartil likväl mera mit naturliga genie än min egen flit var bidragande.

Under höste-terminen 1773 sökte och feck jag stipendium regium i den theologiska faculteten samt förordnades derpå at såsom ordinarius 2:do loco opponera vid den vanliga stipendiat-disputationen. Præses, theologie professorn Kinmark², hade bland andra theser dervid utgifvet en til försvarende af ideaë innatæ. Med hjälpredor, som jag skaffade mig, opponerade jag egenteligen på den, och ehuruväl jag då ännu hvarken förstod min egen tanka, eller den jag ville vederlägga, var jag likväl lycklig at mycket besvara præses, som vid academien hade litet eller intet anseende, minst sådant at kunna uppehålla en då redan fallen tanka. Detta skaffade mig en namnkunnighet, den jag icke förtjänt, men som blef mig mycket gagnelig.

Vid terminens slut reste jag til Strengnäs, där Herr biskop Serenius utan examen meddelade mig venia concionandi, på hvilken jag ock första gången predikade i Husby Oppunda ottesången juhle-dagen 1773.

Hos min mors morbror, kyrkoherden i den församlingen,

¹ Doktor *Christoffer Clewberg*, född i Bollnäs 1706, utnämndes efter att hafva tjänstgjort som filosofie adjunkt och professor i orientaliska språk vid Upsala universitet år 1760 till teologie professor därstädes och kyrkoherde i Danmark. Han afled den 30 november 1776.

² Doktor *Erik Kinmark* var född år 1717 i Göteneds socken af Skara stift. Enligt traditionen blef han af domkapitlet i Skara underkänd i examen, som föregick den prästerliga ordinationen, och föresatte sig i harmen häröfver att blifva teologie professor, hvilket äfven lyckades honom, i det han år 1764 utnämndes till teol. professor kalsenianus. Han innehade trenne gånger posten som rector magnificus, sista gången under sitt eget dödsår 1794.

magister Joh. Broling¹, conditionerade jag til påske-tiden 1775, då jag reste åter til Upsala, skref där pro exercitio och tog oeconomiaë examen. Vid slutet af terminen mottog jag condition hos professorn och canzlie-rådet samt riddaren af K. nordstjerneorden, Herr Joh. Ihre², och informerade dess son, nu varande K. secreteraren Albrecht Ihre³, til våhren 1779.

Höste-terminen 1775 disputerade jag pro exercitio under magister Eric Götlin de situ Bircæ, en afhandling, där författaren med mycken möda beviser, at den gamla Birca legat vid Stockholm, hvilket i sig sjelft kan vara lika mycket och ännu torde kunna dragas i tvifvelsmål⁴.

På kallelse af enke-fru riks-rådninnan, grefvinnan Sophia Emerentia Gyllenborg⁵, född Delwigh, undergeck jag i december 1776 präst-examen i Strengnäs och blef d. 20:de i samma månad och år til embetet invigd i Upsala domkyrka af

¹ Magister *Johannes Broling* var son af den sid. 2 not 1 omnämnde kyrkoherden Broling i Edsberg. Han föddes den 4 februari 1719, blef student i Upsala 1734, kreerad till magister och prästvigd 1746, komminister i Råby och Bårbo 1758 och två år därefter kyrkoherde i Husby-Oppunda församling. Han afled år 1778.

² Den berömde språkforskaren *Johan Ihre* föddes i Lund den 14 mars 1707 och fullföljde under beskydd af sin morfader, ärkebiskop M. Steuchius i Upsala sina lärda studier. Efter omfattande utrikes resor utsågs han 1734 till sekreterare i Vetenskapssocieteten i Upsala, tjänstgjorde som vice bibliotekarie och professor i latinsk poesi samt kallades 1738 till skytteansk professor, valdes till ledamot af Vitterhetsakademien 1755, utnämndes följande år till kansliråd och adlades 1757. Hans banbrytande verksamhet som språkforskare och lärd afbröts genom döden den 1 december 1780.

³ *Albrecht Ihre*, som föddes år 1763 och afled i augusti 1828, tjänstgjorde som kopist och kanslist i kanslikollegiet, blef protokollssekreterare i utrikesexpeditionen och riddarhusfiskal 1786 samt år 1812 kansliråd.

⁴ Afhandlingen om 37 kvartsidor bär följande titel: *Dissertatio De Situ Bircæ, In Sviogothia Emporii Nobilissimi, Quam, Venia Ampliis. Ordin. Philos. Upsal. Exhibent M. Ericus Götlin, Ad Academ. Upsal. Biblioth. Amanuens. Extra Ord. Atque Facultat. Philosoph. Notar. Et Stipendiari. Regius, Olavus Wallqvist, Nericii, In Auditor. Gustaviano D. XIII Decembris, MDCCCLXXV.*

⁵ Riksrådet, grefve *Henning Adolph Gyllenborgs* enka, grefvinnan *Sofia Emerentia Gyllenborg* var dotter af öfverste Berndt Wilhelm von Dellwigh och föddes den 28 mars 1727. Hon ingick 1762 äktenskap med grefve Gyllenborg och afled såsom abbedissa öfver Wadstena adeliga jungfrustift den 3 oktober 1783.

då varande ärche-biskopen, doctor Carl Fredric Mennander¹, til hvilken consistorium i Strengnäs, som nu var utan biskop, skref promotorial om ordination för mig och mina ordinations-camrater.

1777 skref jag i faculteten pro gradu och undergeck kandidat-examen. Och 1779 disputerade jag pro gradu de Elementis Theologiæ Naturalis under log. och metaph. professorn, doct. P. N. Christiernin².

Under allt detta fortfor jag at vara i canzlie-rådet Ihres hus, i alla hänseenden värdt min evärdeliga hugkomst och tacksamhet. Det är icke hans fel, at jag ej tiltror mig skrifva hans beröm värdigt; ty genom det, at canzlie-rådet Ihre af mig fordrade ovanlig flit med sin son, jagade han mina egna studier, så at jag i hans hus genomvandrade de flästa latinska auctorer och i grækiskan Palæphatus de Mirabilibus, Æliani Historiæ Variæ, Hesiodus, Xenophon, Plutarchus och Homerus. Derjämte förekommo i canzlie-rådets dagliga conversation sådane lärdomar, som fåfängt sökas i böcker och det är få människjors lott at kunna mundteligen meddela. Han var en man, som in i senaste ålderdomen bibehöll snille, gåfvor och verksamhet för sit ämne, stor nog, medan han lefde, at göra afunden onyttig, och efter sin död berättigad til allmän beundran.

¹ Ärkebiskop *Karl Fredrik Mennander* var född af finska föräldrar i Stockholm den 19 juli 1712 och studerade dels i Upsala dels i Åbo, där han blef filosofie magister 1735 och år 1746 professor i fysik. Prästvigd samma år, kallades han år 1757 till biskop öfver Åbo stift, för hvars utveckling han var af ingripande betydelse. Han insattes af Gustaf III i bibelkommissionen och utnämndes år 1775 till ärkebiskop och prokansler för Upsala universitet. Han dog den 22 maj 1786.

² Afhandlingen, som endast omfattar fyra paragrafer å tillhoppa 16 sidd. 4:o, är tillägnad Johan Ihre och benämnes å titelbladet: *Elementa Theologiæ Naturalis, Quorum Partem Primam Venia Ampliiss. Fac. Philos. Upsal. Præsiede Doct. Petro Nicolao Christiernin, Log. Et Metaph. Prof. Reg. Et Ord. Pro Gradu Exhibet Stipendiarius Regius, Olavus Wallquist, Nericius, V. D. M. In Audit. Gustav. D. XX Martii MDCCLXXIX.* — Den för sina filosofiska fejder kände professor *P. N. Christiernin*, som föddes år 1725 i Vester Fernebo i Vestmanland, blef student i Upsala år 1736 och 20 år senare filosofie docent, juris doktor 1763 och 1770 juris professor samt två år härefter professor i logik och metafysik. Han afled som kyrkoherde i Öfver- och Ytter-Garn 1799.

Jag var mycket lycklig at vinna denna Herrns gunst och förtroende, i förstone genom den flit, jag använde med hans son, och sedermera 1777, då canzlie-rådet genomgeck en mycket svår sjukdom, genom det at jag mästa delen altid vakade vid hans säng och i synnerhet var honom til nöjagtig tjenst, då han fördes från Sätra brunn hem til Upsala. Ifrån den tiden visade han sig mycket angelägen at bereda mina fördelar, hvarom jag framdeles får berätta.

Hans hus var på den tiden i Upsala et af de mäst besökta. Icke allenast professors-staten och i Upsala boende herrskaper, utan äfven alle resande, både in- och utlänningar, blefvo där mottagne och väl bemötte. Jag hade således et godt tillfälle at där se och lära bättre folks seder och umgänge, hvilket kommet mig mycket til gagn.

Mine egne studier skötte jag så godt som skje kunde på en condition, där jag var skyldig nästan all tid åt min discipel. Likväl hant jag at bereda mig väl til präst och äfven at genomgå de flästa äldre och nyare systemer i philosophien.

Professorerne voro delade i sina tänkesätt öfver dessa ämnen, så at en del ännu följde wolfianska systemen efter doct. Nils Wallerii¹ method, och en del åter efter Lockens grundläggning och Bonnets med fleres observationer byggde all ting på experiance med förkastande af det, som den vägen icke kunde bevisas. Prof. Christiernin var den förste, som vid academien publice docerat i sistnämnde ordning, den han vid alla tillfällen tappert förfäktade. Begripligheten af denna philosophie, ungdomens böjelse för nyheter och hugnad at få tvifla beredde den förra systemens undergång och den senares förtroende. Vid de academiska krigen, som aldeles icke voro uppbyggelige, blef segren altid på de nyares sida, som

¹ Professor *Nils Wallerius* var prästson från Stora Mellösa i Nerike och föddes nyårsdagen 1706. Efter afslutade ungdomsstudier blef han 1735 docent och två år senare adjunkt i filosofi, befordrades 1748 till professor i logik och metafysik och utsågs 1756 till förste innehafvare af den kalseniska professuren. Varm anhängare af den leibnitz-wolfska filosofien, samlade han kring sig talrika skaror af lärjungar och berättas under sina tidigare lärareår hafva hållit 8 till 10 timmars dagliga föreläsningar. Han afled i augusti 1764.

dock icke beviste mera, än at den gamla methoden saknade skicklige försvarare. Detta är så mycket vissare, som den nyare filosofien icke en gång skickligen föreställes och ungdomen sannerligen icke kände den läran han beundrade. Jag inhämtade den dels ur Lockes, Bonnets och Condillacs afhandlingar, dels genom et dagligt umgänge med då varande magistrar C. U. Göthe¹, Jac. Fr. Neikter² och D. Boëthius³, som nästan voro de ende, som derom hade rigtiga begrep. Jag är dem all heder och erkänsla skyldig för den vänskap, med hvilken de mig omfattade, och den nytta, de mig gjorde.

Vid academien inhämtade jag så mycket af hvad där i min väg var at lära, som möjligt var, och hade jag nu efteråt allena önskat, at jag mera begagnat mig af de lyckliga tillfällen til undervisning i österländska språken, som en Auri-villius, Hagman⁴ och Tingstadius⁵ gernade lemnade, och hvilket

¹ *Carl Ulric Göthe* var född år 1746 och blef student i Upsala 1763, magister efter sju års studier därstädes och filosofie docent år 1772. 10 år senare utnämndes han till histor. et moral. lector i Strengnäs, blef titulärprofessor 1785 och kyrkoherde i Simtuna 1791. Han afled i maj 1804.

² *Jakob Fredrik Neikter*, »en Tegnerid före Tegnér», var född i Köping 1744, inskrefs som student i Upsala 1764, blef filosofie magister och docent i poesien 1773 och e. o. adjunkt 1779. Efter fortsatta utrikes studier kallades han 1787 till skytteansk professor och tilldrog sig såsom sådan mycken uppmärksamhet för sina lärda och skarpsinniga afhandlingar öfver kulturhistoriska ämnen. Han afled den 4 maj 1803.

³ *Daniel Boëthius* var född i Vesterås den 4 oktober 1751, blef student i Upsala 1756 och filosofie magister 1773, två år senare docent i teoretisk filosofi och från år 1783 professor i den praktiska filosofien, inom hvilken disciplin han förvärfvat ett berömdt namn. Han afled den 10 mars 1810.

⁴ *Johannes Hagman* — endast hos Wallquist skrives hans namn Hagman — föddes i Almesåkra i Småland den 7 februari 1727, blef student i Upsala 1748 och filosofie magister 1755; utnämndes till docent i poesien 1760, blef v. bibliotekarie 1766, kallades till professor »regius» 1779 och blef professor i österländska språk 1786 samt följande år ledamot af bibelkommissionen. Han afled i januari 1789.

⁵ Biskop *Johan Adam Tingstadius* var född i Lunda i Södermanland den 8 juli 1748. Efter flera års studier vid utländska universitet blef han 1773 docent i österländska språk i Upsala, 1786 e. o. professor och ledamot af bibelkommissionen och 1789 ordinarie professor. Tack vare en omfattande skriftställarverksamhet kallades han till ledamot af åtskilliga lärda sällskap och utnämndes 1803 till biskop i Strengnäs, där han afled den 10 december 1827.

nu varit mig til synnerlig nytta i det embete, jag kommet at bekläda.

År 1778 sökte jag at blifva apologist i Örebro schola och understöddes dertil med recommendation af canzlie-rådet Ihre til biskopen, doct. Carl Jesp. Benzelius¹, men ansökningen misslyckades, och just det behöfdes för vinnandet af de fördelar, som mig sedan tilfallet.

Då jag året förrut var vid Sätra brunn under canzlie-r. Ihres sjukdom, gjorde jag där bekantskap med då varande pastorn i drottninghuset, mag:r Gustaf Hackman, som sedermera blef kyrkoherde och prost i Mönsterås². Han var mig en mycket nyttig vän och proponerade mig 1778 mot hösten at resa til Stockholm för at söka den hos doctor Nensén³ vid St. Claræ församling då snart ledigblifvande adjuncturen, dertil han äfven på stället trodde sig något kunna verka. Jag följde hans råd och reste til Stockholm i denna ansökning, som också lyckades vid 1779 års början, hvarefter jag i april månad samma år denna adjuncturen tilträdde.

Min pastor var mycket gammal och orkade icke ofta predika. Mit arbete blef så mycket större och derjämte så mycket svårare, som jag var ganska litet öfvad i predikstohlen, utan kannedom af vanliga subsidier och utan vänner at rådföra på en aldeles främmande ort. Jag brukade den enda utväg, som fanns, at nemligen arbeta med egen flit och göra

¹ Ärkebiskop Eric Benzelius d. y:s son *Karl Jesper Benzelius* föddes i januari 1714. Efter att hafva blifvit filosofie magister i Lund 1738 vistades han i flera år vid utrikes universitet, förordnades 1750 till teologie professor i Lund och befordrades 1776 till biskop i Strengnäs, där han ändade sitt fridsamma lif i januari 1793.

² Magister *Gustaf Hackman* föddes i Stockholm i maj 1748, inskrefs redan vid 9 års ålder vid Upsala universitet och promoverades år 1770 till filosofie magister. År 1773 erhöi han fullmakt på predikantbeställningen vid drottninghuset i Stockholm och befordrades 1779 till kyrkoherde i Mönsterås, där han såsom prost öfver Stranda kontrakt afled i november 1806.

³ *Petrus Abraham Nensén* föddes i Medelpad år 1711. Efter avslutade studier i Upsala blef han år 1740 filosofie magister och 1743 komminister vid franska kyrkan i Stockholm; var under flera år präst vid en evangelisk-luthersk församling i Konstantinopel, hvarifrån han 1755 återvände som pastor vid franska kyrkan i Stockholm. Utänmnad till teologie doktor 1756, blef han 1775 kyrkoherde i Sit Klara församling och afled år 1788.

min tjänst så godt jag på egen hand kunde åstadkomma. Liknelserne til tycke och förtroende af församlingen voro i begynnelsen icke store, men ökades mer och mer, så at jag vid hösten om året icke saknade talrika åhörare, då jag predikade. Denna upmuntran var för mig mycket stor, och ännu blott 24 år gammal, kunde jag icke så aldeles skilja mig vid en fåfänglig fågnad af oförtjänt förtroende. I Stockholm är frestelsen för en ung präst på denna sidan så mycket större, som han alltid inciteras af andras lycka och begär, bägge ofta orimlige och oförmodade. Jag bekänner, at sådant var förföriskt, dock tillät jag mig aldrig at annan väg söka vänskap och tilgifvenhet än genom sanningens föreställande så grundligt och förståndigt, som jag kunde.

Gode predikanter voro nu i hufvudstaden icke allmänne och de, som derföre borde anses, mindre allmänt omtyckte. Doctor Rosén¹ i Riddarholmen var en man af verkeligt värde, grundeligen lärd, bibelfast och hema med hela kyrko-historien; men hans gåfvor voro mindre lycklige, hans method tvungen och tung, hans ämnen ibland sällsame, och hans nit, synnerligen när något tilfälle gafs til politiska utfall, sådant, at man ogärna var vitne dertil. Doctor Flodin² i Adolph Fredrics församling var sannerligen god präst, men han tillika med den skicklige regements-pastorn af artilleriet, Caller-

¹ Doktor *Gabriel Rosén* var prästson från Sexdråga församling af Elfsborgs län och föddes den 20 december 1720. Student i Upsala 1738, prästvigdes han 1746 på kallelse till huspredikant hos friherre Niclas Gedda, blef 1748 e. o. och 1750 ordinarie hofpredikant samt 1758 öfverhofpredikant. År 1763 erhöi han fullmakt på Riddarholms och Bromma församlingar, blef 1772 ledamot af bibelkommissionen och hedrades af sin samtid med flera andra förtroendeposter. Han afled i oktober 1784.

² Biskop *Johan Gustaf Flodin* föddes i Torshälla den 18 januari 1741. Från Strengnäs gymnasium kom han till Upsala såsom student år 1759, blef 1764 filosofie magister och 1766 docent i grekiska. Han prästvigdes 1767 och var rektan 1771 ordinarie hofpredikant. Då Adolf Fredrics församling afskildes från Klara såsom ett själfständigt pastorat, blef Flodin år 1773 dess förste kyrkoherde, befordrades år 1780 till pastor primarius och kallades s. å. till kronprins Gustaf Adolfs lärare i kristendom. 1792 förordnades han till öfverhofpredikant och confessorarius, blef 1794 ordensbiskop och år 1800 biskop öfver Vesterås stift. Han afled den 4 januari 1808.

holm¹, predikade så til sägandes i vinklar af staden, och man gjorde sig icke mycken möda at söka dem. Andre lyste af stora gåfvor för öron och ögon, men kunde icke vinna, mindre behålla et jämnt anseende hos det förståndigare folket. Jag lemnar dem gärna onämnda.

Kortteligen: det var ej svårt at få et namn för god predikant, och det bevises säkert deraf, at jag snart feck det. Det gör mig icke mycken ära och ännu mindre hugsvalelse, när frugten af mit bemödande med allt detta var mycket omärklig och jag mer och mer blifvet öfvertygad om den omogenhet, som följde mina arbeten. Jag bör nämna, i hvad ordning jag gjorde mig bekant med mina syslor.

I förstone förleddes jag mycket af mina philosophiska studier at villa bruka dem i predikstolen och sökte at göra dem smakliga med et skriftsätt, ungt som auctorn, sökande qvickheter och infall. Denna källan för mina föreställningar fanns snart utpumpad, och stilen feck en tomhet och monotonie, som ledsnade mig sjelf. Jag fann, at det ena med det andra borde ändras, och stadgades i den öfvertygelsen mer och mer, sedan jag kallades til sjuksängar och begynde hålla husförhör, vid hvilka det icke kunde undfalla mig, at minsta delen af våra åhörare äro filosofer, som förstå, utan mängden sådan, at det väl behöfves förehålla dem de första bokstäfvorna af Guds ord. Men huru skulle jag rätta mig! Och hvad medel kunde jag finna til min rättelse? — Inom den församling, där jag tjänte, var ingen präst at taga til efterdöme. Altid syselsatt i kyrkan, hade jag icke tilfälle at höra några andra. Jag begynde läsa tryckta arbeten, svenska, tyska, fransyska och engelska predikanter. Jag lade dertil våra gamla latinska. Men ingen var mig til fullt nöje, och jag var nästan qvare i samma förlägenhet. Det var nästan ingen modern predikant på den tiden, hvars arbeten jag icke genomvandrade för at sluta med den öfvertygelsen, at han var

¹ *Jonas Callerholm* var prästson från Östergötland; född år 1742 och student år 1760, blef han efter fyra års prästerlig verksamhet år 1774 e. o. bataljonspredikant vid artilleriregementet, år 1776 andre och 1782 förste regementspastor samt utnämndes år 1783 till kyrkoherde i Öster-Våla församling af Upsala stift, där han afled såsom prost öfver sitt kontrakt i januari 1806.

mer eller mindre tom. I den mohn de mera nyttjat bibeln, fann jag dem alltid kärnfullare, och detta förde mig efter många onyttiga försök til det för en predikant endast kloka och nyttiga, at läsa bibeln och den nästan allena. Jag begynde dermed och läste hvar dag et stycke, alltid med afseende på mit ämbete. Jag inrättade mig en bok med afdelning af vissa blad för hvar prediko-dag hela året. När et språk mig förekom, som var synnerligen lämpeligt för en viss prediko-dag, så anteknade jag det på sit behöriga ställe. På det sättet feck jag snart et ansenligt antal dispositioner, som voro mina egna och således hade mit egna tycke för sig, hvilket icke litet gaf lif och rörelse åt min omtanka at dem skickligen afhandla. När jag skulle bereda mig til en predikan, gjorde jag mig först ur grundspråken väl bekant med texten, läste så allt hvad jag ägde til undervisning i mit ämne och begynte sedan skrifva. Jag skref merendels först i concept och sedan rent. Genom denna method kom jag fort nog i min väg. Naturen hade gifvit mig tämmeligen lyckliga gåfvor, som äfven uparbetades genom öfverläsning helt högt hema i min kamare och i vekopredikningar, til hvilka jag omöjeligen hant skrifva, upöfvades til den frihet i utförandet och den magt med språket, som för en predikant äro högst nödige.

Stilen vårdslösade jag aldrig, utan skötte honom snarare för mycket, så at han för at vara stark ofta förföll i en mörkhet för den enfaldiga. Detta var et fel, hvartil min naturliga gåfva mig förledde, utan upsåt och föresats. En präst har aldrig mera orätt, än när han tror sin menighet mächtig höga saker och et högt språk. Den är högst enfaldig. Den borde ständigt catecheticeras. Och hvarföre äro våre enfaldige präster mäst omtyckte? Derföre at de äro allmänheten nog nära i sina kunskaper och sjelfve icke mägta predika annat, än hvad hon genast förstår.

Man torde tänka, at olika församlingar häri skilja sig: at man behöfver vara högre i et hof än i en landskyrka. Om jag får döma af min erfarenhet, så är det icke så. Jag har predikat för nästan alla slags församlingar och i det närmaste funnet dem alla lika, alla nöjda med et enfald, som alla behöfva.

Alt annat duger på predikstolen så mycket mindre, som

det stället aldrig varet ämnadt til kämpande mot tviflare, til utredning af problemer, til snillets skärpande och visande af en stor talare. Om en präst bjuder til med dessa stycken, så misslyckas han altid. Man tål och begärar at i Guds hus blifva med Guds ord upbygd, men man vill icke besväräs af någon mänsklig konst. Så snart minsta tecken synas dertil, så försvinner ändamålet längre och längre. Jag har erfarenhet på bägge delarne.

Vid slutet af 1779 blef jag i vacancen efter nu varande prosten Grandelius¹ i Nyköping af enke-drottningen kallad til dess hofpredikant². Jag var til denna tjenst recommenderad hos då varande öfverhofpredikanten på den staten, sedermera biskopen i Götheborg, doctor Joh. Wingård³. Jag hade hans löfte, och det återtog han först när vacancen inträffade. Han gjorde det på et sätt, som deprimerade mig och skulle väckt större harm, om jag icke varet lycklig at mot hans vilja vinna placen. Det skedde genom canzlie-r. och riddaren af Sotberg⁴ samt öfverstemarschalken hos enke-

¹ *Nils Grandelius* föddes i november 1745 i Vintrosa i Nerike, blef 1768 student och prästvigdes 1773, tjänstgjorde som adjunkt hos den förut nämnde pastor primarius Flodin och kallades 1777 till enkedrottning Lovisa Ulrikas hofpredikant. Två år senare befordrades han till kyrkoherde i Nyköpings Östra församling, där han under 55 år lefde och verkade som en sannskyldig patriark, älskad och vördad af alla. Han afled den 27 september 1834.

² Wallquists fullmakt att vara enkedrottning Lovisa Ulrikas tjänstgörande hofpredikant, som enligt Westén, Svenska Kongl. Hofclericiets Historia är utfärdad den 21 januari 1780, finnes icke införd hvarken i inrikes civila registraturet eller i motsvarande diaries.

³ Biskop *Johan Wingård* föddes i bohuslänska skärgården den 19 april 1738. Efter öfliga akademiska studier blef han filosofie magister 1764 och prästvigdes två år senare. Befordringarna kommo nu i rask följd. 1769 blef han ordinarie hofpredikant hos kronprins Gustaf och år 1773 bikt-fader och öfverhofpredikant hos enkedrottning Lovisa Ulrika; 1775 kallades han till kyrkoherde i Jacobs och Johannes församlingar och utnämndes i juni 1780 till biskop öfver Göteborgs stift, där han efter en verkningssrik lefnad afled i januari 1818.

⁴ Kanslirådet *Erik af Sotberg* föddes i Vadstena den 26 maj 1724, inskrefs 1744 som student i Upsala, där han under en följd af år biträdde Johan Ihre i dennes språkliga arbeten, och befordrades 1758 till docent i litteraturhistoria samt år 1761 till lektor i moralen och historien vid amiralitets-kadettskolan i Karlskrona. Efter flera års utrikes resor utsågs han år 1765 till prinsessan Sofia Albertinas lärare. Från år 1773 var han Vitterhetsakademiens sekreterare och erhöll 1778 titeln kansliråd. Upphöjd i adligt stånd 1772, afslöt han själf sin adliga ätt, då han ogift afled den 30 december 1781.

drottningen, Herr riks rådet m. m., grefve Fredric Ribbing¹, hos hvilka bägge Herr canzlie-r. Ihre för mig aflemnat et mycket gynnande förord. Denna befordran beredde mig likväl en mindre fördelagtig disposition hos öfverhofpredikanten, som snart blef märkelig, men alltid utan min olägenhet. Denna upmärksamhet ökades ju mera mit förtroende inom hofvet tiltog, och synnerligen sedan enkedrottningen sjelf begynte at visa mig någon nåd.

Som denna tjenst var den första, i hvilken jag syntes inför allmänheten, och ifrån detta hof til hånne de första goda omdömen om mig utspriddes, så bör jag något närmare berätta, huru ställningen vid detta hofvet nu var.

Enkedrottningen var alt sedan 1778 skild från konungens societet och tilbringade vintrarne i all tysthet på Fredricshoff och somrarne på samma sätt på Svartsjö. Hos hånne uppvagtade Herr riksrådet Ribbing som öfverste marschalk, Fru riksrådinnan Bjelke² som öfverhofmästerinna, Herr Sten Piper³ som marschalk och canzlie-rådet Er. af Sothberg, tilförne informator för prinsessan, såsom lärd. Jag förbigår de öfrige. Men desse voro personer af den bästa välmening, som alltid styrkte til tranquillité och hade nog gåfvor och redlighet at göra drottningens enslighet angenäm. At skrifva drottningens beröm är onödigt och icke min gåfva. Hännens snille var nästan utan lika, hännens beläsenhet ogemen, hän-

¹ Grefve *Fredrik Ribbing* föddes i Göteborg i april 1721. Efter att ha deltagit i 1741—43 års finska krig, liksom senare i pommerska kriget, erhöil han en snabb befordran såsom militär, blef 1764 öfverste för Elfsborgs regemente samt två år senare riksråd och guvernör för prins Fredrik Adolf och år 1779 öfverstemarschalk hos enkedrottning Lovisa Ulrika. Hans på växlingar och politiska stridigheter rika lefnad slöts i oktober 1783.

² Enkedrottningens öfverhofmästarinna, grefvinnan *Fredrika Eleonora Bjelke*, var dotter af riksrådet och presidenten friherre Joachim von Düben. Hon föddes i december 1738 och var från år 1759 förmäld med riksrådet och presidenten i bergskollegium, grefve Nils Adam Bjelke i hans andra gifte. Hon afled år 1808.

³ *Sten Abraham Piper* föddes på Gräntzö nära Vestervik i september 1738, blef efter aflagd studentexamen i Upsala 1752 tjänsteman i kanslikollegiet samt från år 1773 kammarherre och handsekreterare hos enkedrottning Lovisa Ulrika; beforderades året därpå till tjänstgörande hofmarschalk hos drottningen; var från 1773 ledamot af Vitterhetsakademien och blef 1786 hedersledamot af Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. Han afled den 12 juni 1813 i Stockholm.

nes umgänge populairt, hannes arbetsamhet beständig och hannes omsorg om ordning och goda seder hos dem, som hanne tilhörde, i högsta måtto verksam och fördelagtig. Med sådane egenskaper var det hanne mycket lätt at blifva älskad och vinna högagtning. Hon hade den af dem, som hanne närmare kände, och hannes stora värde hade varet misstrodt af ingen, om ej partierne hade i förra tider någon gång gjort hanne för mycket verksam, dertil frestelsen dock var ganska stor, då konungahusets fördelar ofta voro i fråga och äfventyr, och konungen sjelf ej var fallen at dem så hägna, som den tidens skick fordrade. Hannes nöje åt luxe, som så mycket blifvet klandrad, var åtminstone de senare åren försvunnen och kunde icke öfverklagas. Hon sydde den skönaste söm af alla slag, och finnas flera arbeten efter hanne, som väl kunna anses som mönster för högsta graden i den konsten. Hon läste alt hvad som utkom och lät läsa för sig äfven under sina andra occupationer. Hela hannes conversation var lärd, och en man af något namn i den vägen saknade aldrig hannes attentioner. För halfärdt folk, med skyldighet at vara fullkomlige, var det en fara at komma för hennes ögon. Canzlie-r. Sotberg, som var mycket vitter och kunde anses för lärd i den väg, som närmast var, har försäkrat mig, at hon ofta brydde honom vid hans lectioner.

Hannes religion har varet mycket misstänkt, och då man ogärna bör fälla omdöme om andras tänkesätt i den delen, vagtar jag mig så mycket skäligare derföre, som jag icke nog kände honom. Det var först sista året af hannes lifstid, som jag hade lyckan at vinna hannes förtroende. Hon talade då ofta i dessa ämnen, med bibehållen håg för granskning, men utan anledningar til otro. Om jag skulle på samvetet säga mit tycke, så har jag den öfvertygelsen, at hon, omgifven af bättre folk och med förtroende för en lärd och klok präst, helt lätt varet förd på religionens väg, at icke ådraga sig den minsta misstanka.

Om goda seder var hon så angelägen, at en person utan dem, med alla andra goda egenskaper, likväl aldrig kunde bibehålla hannes tycke.

Det fel, hon til sista stunden behöll och hvilket alltid va-

ret hånne skadligt, var en den högsta indiscretion, så mycket olyckligare för hånne sjelf, som de icke saknades, hvilke deraf begagnade sig.

Jag lemnar at berätta någon ting om hånnes borttgång ur verlden, vid hvilken hon mera saknades, än man imaginerat sig.

I detta hof hade jag allas vänskap och bemöttes i synnerhet med mycken godhet af canzlie-rådet Sotberg. Han lärde mig straxt vid mitt inträde at bruka all varsamhet, icke blanda mig i några cabaler, aldrig utlåta mig om det mig icke angeck, och aldrig fråga hvad andre tänkte, ännu mindre berätta hvad de sade. Jag hade bordt finna detta af mig sjelf, men det gjorde ännu mera impression at derom undervisas af en gammal och väl tåld hofman.

Vid hans sotsäng blef jag tilkallad. Den var uppbyggelig, och hans förtroende för mig i sina sista stunder stadgade icke litet mit goda namn inom hofvet. Drottningen talade kortt derefter länge med mig om hans döds-beredelse, hans tänkesätt och tro, och när jag derom lemnat en sannfärdig och uppbyggelig berättelse, fälde hon flera tårar, som i min tanka hedrade drottningen sjelf lika mycket som Sotberg.

Wingård var nu befordrad til biskop i Götheborg, och ledigheten efter honom skulle snart besättas. Drottningen önskade til den tjänsten doctor Ahlström i Köping¹; men svårigheter mötte at för honom få konungens fullmakt. Hånnes vahl föll sedan på mig, men deremot arbetades starkt af andra. Dock tror jag, at det blifvet följdt och verkställt, om hånnes död icke emellankommet.

På mina vänners tilstyrkan hade jag emedlertid vid maji 1782 lemnat adjuncturen i Clara, som var ganska fördelagtig;

¹ Doktor *Carl Johan Ahlström* föddes i Arboga den 1 november 1728, inskrefs 1749 som student i Upsala och promoverades till magister år 1755. Fem år senare utnämnd till docent, höll han för- och eftermiddagar föreläsningar »så i flera Europeiska språk som i synnerhet i Moralen, Vitterheten och Græskiskan m. fl.» (Enligt *Westén*, Svenska Kongl. Hof-Clericiets Historia III, 519). År 1768 ordinerades han till präst och kallades till kongl. hofpredikant och erhöll 1773 fullmakt såsom kyrkoherde i Köping, hvars kontrakt han från år 1775 förestod. 1782 utsågs han till enkedrottningens öfverhofpredikant, men till följd af hennes död blef fullmakten aldrig utlämnad. Han afed i oktober 1790.

och när nu drottningen dog, utan at jag förut erhållet någon befordran vid hannes hof, syntes min ställning mycket äfventyrlig. Det var Guds milda försyn, som derutur förde mig til stora fördelar.

Samma dag drottningen begrofs, föreslog kammarherren grefve Sinclair¹, at jag skulle söka Alsheda. Jag viste icke, at et sådant ställe fanns, mycket mindre, at det var ledigt. Underrättad om dess beskaffenhet, begärde jag prinsessans förord til konungen. Hon lemnade det gärna och med fullt alfvare, och konungen gaf dertil sit ovilkorliga löfte. Det fullbordades i april månad 1783. Jag såg under denna ansökning flera vedermälen af Guds besynnerliga styrelse, utom hvilken min önskan aldrig kunnat upfyllas.

Samma år blef jag af H. K. H. prinsessan, utan någon slags min ansökning, kallad til hennes bigt, hvilket nådiga förtroende altid kunde anses för en stor upmuntran.

Jag reste i maji månad från Stockholm, först til Medevi brunn och sedan til Småland, där jag besåg mit Alsheda och visade mig för fäderna i Vexjö.

Redan vid denna hastiga Smålands-resa kunde jag ej undgå at finna en märkelig skillnad emellan naturen af de öfre provincierna och denna samt emellan folkets lynnen på bägge ställen.

At jag i Vexjö bemöttes med mycken höflighet i biskops-
huset och hos domprosten Rogberg², påminner jag mig med mycken förnöjelse. Men lectorerne ansågo mig med så mycket oblidare ögon. Jag var ung och hade fått det bästa pastoratet i stiftet, och man borde mesurera sina vänligheter mot

³ Grefve *Fredrik Sinclair* föddes i november 1751 och började sin bana som militär dels vid svenska, dels vid franska regementen, var år 1775 löjtnant vid Östgöta kavalleriregemente, blef 1776 ryttmästare vid adelsfanan och s. å. kammarherre hos enkedrottning Lovisa Ulrika, tog år 1780 afsked ur krigstjänsten såsom major vid Smålands kavalleri och afled den 14 januari 1816.

⁴ Doktor *Johan Rogberg* var född i Unnaryds prästgård i Småland den 22 januari 1716, inskrefs som student i Lund 1734 och promoverades till magister fyra år senare. Efter att ha återvänt till sitt födelsestift blef han gymnasieadjunkt i Växjö 1743 och prästvigdes 1748, befordrades till lektor i grekiska 1760, blef 1768 teologie doktor, 1771 teologie lektor och 1774 domprost i Växjö, där han afled den 28 maj 1785.

en sådan. Jag hugnade mig med den reflexion då, som jag gjort mången gång sedermera, at umgänget med en scholæ-ungdom, som bugar och kryper, lätteligen inleder til et högmot äfven mot dem, som man är oberättigad at hålla för djeknar. Sjelfva bonden i Småland har sit egna lynne. Van at vara illa född, ser han alltid hugrig ut, smilar och kryper i allting. Man är ej 2 dar i orten, förrän man är underrättad om många skälmsstycken, hvilke anses och brukas aldeles som närings-fång.

Desse observationer kunde ej fägna mig, särdeles som Alsheda pastorat är et näste för folk af alla slags conditioner och böjelser, med hvilka jag straxt feck många frågor, om byggnader, inkomster och god ordning både i kyrkan och församlingen. Men försäkrad om min utkomst, var jag dock mycket glad öfver min befordran.

1782 höll jag den vanliga sessions-predikan för Svea hofrätt om en christelig domares enskilda förbindelse at förbättra¹. Hon blef tryckt hos Nordström s. å.

1784 gjorde jag åter en resa til Småland och höll husesyn på Alsheda prästegård med dertil hörande lägenheter. Jag blef då mera förvissad om en allmänt rådande egennyttia och konst hos nationen och begynde inse nödvändigheten at deremot förvara sig.

1783 friade jag til min k. hustru Adolphina Louisa Schützercrantz, dotter af archiatern Herm. Schützercrantz² samt

¹ *Christelige Domares Enskilda Förbindelse, at bidraga til Människjors Förbättring, Förestäld i en Christelig Predikan För Kongl. Maj:ts och Rikens Svea Hof-Rätt, Den 26 September 1782, Af Olof Wallquist, Kongl. Hof-Predikant. Stockholm 1782. Utgör 24 sidd. in 4:o.*

² Archiatern *Herman Schützer*, adlad *Schützercrantz*, föddes i Stockholm julafton år 1713 och blef efter slutade medicinska studier i Upsala underkirurg i Stockholm, regementsfältskär vid svenska lifgardet 1742 och följande år kongl. lifkirurg, utnämndes 1753 till archiater och 1758 till öfverdirektör för kirurgien i riket samt kallades 1766 till lifmedicus hos kronprins Gustaf. Han afled i augusti 1802. Gift i september 1757 med *Petronella Psilanderhjelm*, som var dotter af kammarrådet Peter Psilanderhjelm, ägde han med henne fem barn, af hvilka dottern *Adolphina Louisa* föddes den 14 april 1759 och afled i Stockholm den 25 augusti 1822. — Hennes stamfader, *Petrus Nicolai Psilander*, född 1564 i Woxtorp, blef 1610 konrektor i Växjö skola och 1614 kyrkoherde i Hvittaryds, Berga och Dörrarps församlingar i Kronobergs län samt afled 1631 som prost öfver Sunnerbro kontrakt.

Petronella Psilanderhjelm, hvilken familie härstammar från kyrkoherden Psilander i Hvittary och Småland. Med min k. hustru blef jag gift d. 24 febr. 1785, och har sedan den tiden af hånne erfaret sådan kärlek, huldhet och tro, som förbinda mig evärdeligen til mina pligters agttagande mot hånne.

I martii månad samma år flyttade vi från Stockholm och togo vägen til mina föräldrar i Mosås. Min far var nu redan af sin sjukdom mycket försvagad. Det var ömt at se honom, och samma vecka vi reste dog han.

Den 15 apr. kom jag til Alsheda, där alt var i högsta oordning. Vi hade intet hus at bo uti, frie för regn, och på intet ställe kunde vi sätta våra saker, som om vintern ankommet för oss från Döderhults-Vik, dit de om hösten gingo sjöledes.

Jag begynde straxt at reparera, och på de 2:ne år jag där var sattes alla husen i fullkomligt stånd med min stora kostnad och ännu större bekymmer. Jag upröjde hagar och ängar, stenbröt och dikade åkrar och rangerade mina inkomster af församlingarne på en billig och gagnelig fot.

Alt detta kunde icke skje utan missnöje, och jag ådrog mig det så allmänt, at jag ganska sällan träffade någon, som en gång i min närvaro gillade mina idéer och steg. Men hus och inkomster voro mig nödvändige. Jag såg ej annat för mig, än at de altid skulle nyttjas på detta ställe, och då fann jag det bättre at upbära missnöjet på en gång, än at årligen disputeras och årligen lefva i osäkerhet.

Missnöjet hade dock aldrig blifvet så stort, om ej mellan pastorer och åhörare i detta gäll conventioner många gånger varet gjorde, ändrade, uphäfne och omgjorde, så at man visste icke, huru man ville hafva det vidare, än at man ville skada prästen. Dertil kom äfven, at prästerne rundt omkring, missunsame på min lycka, och genom beting kallade til sina syslor, samt således tjänande för små löner, inbläste alt ondt de kunde mot mig, hvar de träffade någon af mina sockneboar.

Jag gick dock igenom altsammans tämmeligen lätt, med mycken foglighet och jämnt alfvare.

Det är icke möjligt at föreställa sig en församling i den oordning, som jag vid min ankomst fann Alsheda. Där fanns

ingen husförhörslängd; communion-boken var utan anteckningar; man upskref aldrig, när den eller den besökte Herrans nattvard. Kyrko-förhören voro nästan aldeles aflagde, husförhören förvandlade til upbördsstämmor. Tiden til gudstjenstens begynnande var aldrig viss. I socknestugorne vid Alsheda och Skede höllos öppna krogar. Klockarne på dessa ställen voro beryktade tjufvar. Den ena blef lagbunden, och den andra måste taga afsked. Gudstjensten hölls utan all andagt, och man marcherade derunder ut och in, efter tycke och infall m. m. Detta var i högsta måtte ohyggligt och måste ändras.

Jag kungjorde genast vid mit inträde, at alt skulle sättas i en laglig och christelig ordning, och äfven hurudan den var. Man blef missnöjd, och i synnerhet hotade officerare och underofficerare at hjeltomodigt underhålla oordningen. Men menigheten tyckte genast om mit välmenta nit, föll til och understödde mig. Om hösten 1785 höll jag sjelf alla husförhören i församlingarne, var noggrann men öm och förlikade mig mycket med folket. Ju längre jag var här, desto mera växte mit förtroende, och när jag flyttade härifrån 1787, hade jag den hugnaden at hafva satt allting i fullkomligt skick, byggnader på prästegården, inkomster vid syslan, discipline vid förhör och gudstjensten, kyrko-räkningarne alt från 1773, communion- och förhørs-böcker m. m. Jag tog af mina åhörare et ömt afsked, så mycket mera rörande, som jag af dem saknades med många tårar och följdes med trogna välsignelser.

När domprosten i Vexjö doct. Joh. Rogberg dog 1785, önskade jag at få succedera honom, emedan den tjensten syntes mig vid mina år litet lämpligare, än den jag hade. Jag styrktes dertil af nu varande ärkebiskopen Troil¹, som

¹ Ärkebiskop Samuel Troilius' son *Uno von Troil* föddes i Stockholm den 24 februari 1746 och blef efter att från år 1757 hafva studerat i Upsala år 1770 filosofie magister med första hedersrummet. Under fleråriga utrikes resor dref han fortsatta studier, hvilka bl. a. resulterade i hans till flera språk öfversatta »Bref rörande en resa til Island». Prästvigd 1773, hade han redan fyra år därefter avancerat till öfverhofspredikant och konungens bikt-fader, 1778 blef han pastor primarius och 1780 biskop öfver Linköpings stift samt år 1786 vid 40 års ålder Svea rikets ärkebiskop. Hans betydande verksamhet såväl »til uplysning i svenska kyrko- och reformationshistorien» som hans insatser i det samtida kyrkliga utvecklingsarbetet hafva beredt honom ett frejdadt namn. Han afled den 27 juli 1803.

då var biskop i Linköping och om sommaren helsade på mig i Alsheda. Jag adresserade mig till stats-secreteraren Schröderheim¹, som icke allenast gaf mig goda ord, utan äfven fullkomliga löften. Jag trodde dem, sökte och feck förslaget samt vid vahlet en stark pluralitet. I det samma feck jag först et équivoquet bref från stats-secreteraren och sedermera ur andra händer säkra underrättelser, at han verkligen var emot mig och hemligen arbetade för prosten Almquist² på Visingsö, då han likväl uppenbarligen talade för k. hofpredikanten mag:r C. W. Strang³. Jag trodde mig aldeles vara slagen ur brädet, då jag helt oförmodligen underrättades, at jag d. 24 jan. 1786 var utnämnd till dom-prost.

Jag reste straxt up till Stockholm at tacka för konungens nåd och blef då underrättad, at K. M. med mycket loford gjort min nomination och tillagt, at en sådan som jag behöfdes i Vexjö consistorio, som konungen icke var nöjd med. Huru konungen om mig fattat en god tanka, vet jag icke. 1781 förklarade han sig väl mycket nöjd med en min predikan på Drottningholm öfver Christi förklaring, men impression deraf var förmodligen redan försvunnen. Det är icke otroligt, at konungen härunder redan hade politiska vuer, i

¹ Statssecreteraren *Elis Schröderheim* var son af biskop Schröder i Karlstad och föddes den 26 mars 1747. Efter att ha studerat i Upsala och tjänstgjort i kammarexpeditionen blef han 1773 protokollsecreterare för K. M:ts konselj och två år senare förste expeditionssecreterare vid inrikes civilexpeditionen samt utnämndes 1782 till statssecreterare. Hans lysande bana såsom politisk person afbröts emellertid tack vare det starka missnöjet med den af honom öppet bedrifna pastorathandeln, och de hedersbetygelser, han för sin litterära talang erhöll såsom en af de aderton och hedersledamot af Vitterhetsakademien, förmådde icke hindra, att hans lif ändades i stor fattigdom. Han afled den 30 aug. 1795.

² Doktor *Johan Almquist* föddes på Visingsö den 27 november 1731, blef student i Lund 1748 och magister 1751. Efter flera års tjänstgöring som kollega och konrektor vid Jönköpings skola blef han 1769 kyrkoherde på Visingsö och 1784 prost öfver Wista härad, utnämndes år 1800 till teologie doktor och afled den 14 maj 1816.

³ Hofpredikanten *Carl Vilhelm Strang* föddes på Solberga gård i Vestmanland den 13 maj 1735 och sändes redan vid 10 års ålder till akademien i Upsala, där han 1758 promoverades till filosofie magister. Ordinerad till präst 1759, blef han år 1764 utnämnd till ordinarie hofpredikant. Han afled den 10 september 1788.

anseende til den snart forestående riksdagen och de händelser framdeles, hvartil en öfning då redan visade sig. Jag vet med mycken vissnet, at konungen vid sådane befordringar sällan är utan politiska raisoner.

Riksdagen inföll i maji. Jag feck stiftets kallelse som consistoriifullmäktig och for up. Partierne rangerade sig. Pluraliteten var i vårt stånd så deciderad, at ingen ting kunde uträttas. Dock följde jag erenderna med trogen vaksamhet och besvårade ofta det rådande partiet.

Jag förestälde mig en samling af riksens ständer såsom något stort och i synnerhet, at präste-ståndets öfverläggningar skulle vara mogna och fullständiga; men jag fann saken helt annorlunda. Alt går efter en gifven ton. Om den förlorar sig, så begärar man en annan. At kunna gifva den klokt, är en ära, som merendels är en mans: at bibehålla den fordrar tyst arbete, stark kännedom af människjor i allmänhet och vissa personers enskilda fel, interessen, begär m. m. De gå då i publique frågor hvart man vill, förde af enskilda considerationer. Samlingarne äro merendels onyttige, oordentlige, och talen litet eller intet uplysande. En braf karl med politiskt hufvud och den dygden at vara redlig uträttar nästan hvad han vill.

Det hörer til historia seculi at beskrifva 1786 års riksdag. Det enskilda partie jag deraf drog, var, at jag blef närmare känd hos konungen, och det på et så fördelagtigt sätt, at han genom då varande biskop Troil, som han under riksdagen destinerade til ärchebiskop, förklarade mig sin nådiga önskan at se mig i successionen befordrad til Linköpings stift. Jag fann straxt omöjligheten at där få förslag, men bad i underdånighet at få vara i nådigt minne vid blifvande vacance i Vexjö.

Min ungdom syntes i förstone stöta de flästa i prästeståndet; men inan riksdagens slut vann jag dem för mig, så at jag for hem med et slags förtroende, stort nog för mina omständigheter.

Vid början af 1787 feck jag helt oförmodligen konungens förordnande at genast inträda i consistorium Vexionense, i biskopens frånvaro där vara ordförande, och i fall af präst-

möte, där företräda biskopens tjänst. Detta förordnande hade jag hvarken begärt eller beställt. Det gjorde stort upseende, i synnerhet i Vexjö. Jag reste in, följde och upfylde i all stillhet dess innehåll, och allarmet stannade nästan lika hastigt, som det upstigit.

Vid maji månad flyttade jag til min nya place och blef mottagen med synnerlig höflighet af alla, äfven af mina nya collegiales.

Vexjö consistorium var då i en mycket besynnerlig ställning. Biskopen¹, aldeles oförmögen til alla göromål, öfvervar likväl alla sessioner utan at det minsta utträta. Prosten Cronander², mäst missunsam på mina fördelar och af naturen orolig, var ock den, som mäst försökte mig. Tilfällen at göra det med alfvare förekommo icke. Vi hade flera små debatter, i hvilka jag alltid vann, ehuru väl han hade den politiquen at bruka biskopens namn efter omständigheterna. Jag följde lagarne strictissime och vann ändå. De, som förrut voro, opponeerade mot Cronander, väntade förmodeligen, at jag skulle gå in med dem för at få en viss pluralitet at appuiera på. Icke heller gjorde jag det, utan höllt mig blindt vid bokstafven. Jag skaffade straxt decanus i consistorio, protocollernas lagliga och tidiga justering m. m., som gjorde både min och collegii säkerhet, samt afböjde tvister.

Emedlertid dog biskop Osander vid medium junii. Jag hade förrut fått hans förordnande at examinera vid scholæverken på Wisingsö och i Jönköping. Jag for dit och gjorde under denna resa många bekantskaper med prästerskapet, som

¹ Biskop *Olof Osander* föddes i Linneryd i Småland den 5 september 1700. Han inskrefs som student i Lund 1718 och blef 1723 filosofie magister. Efter omfattande studier vid tyska högskolor befordrades han 1726 till teologie adjunkt i Lund, blef 1730 domprost och 19 år senare biskop i Växjö, där den mera för lärdom än praktisk duglighet kände mannen afled den 13 juni 1787.

² *Samuel Cronander* föddes i Småland i november 1719, blef student i Lund 1742, promoverades 1750 till filosofie magister och blef s. å. docent och 1753 adjunkt i filosofiska fakulteten. Efter juridiska studier innehade han flera år adjunksbefattning inom juridiska fakulteten och blef 1768 juris doktor. Efter att ha tjänstgjort från år 1771 såsom lektor först i poesien och senare i latinnet vid gymnasiet i Växjö utnämndes han 1789 till domprost därstädes. Han afled den 10 april 1801.

beviste mig mycken höflighet. Vid hemkomsten til Vexjö blef jag anmodad at begrafva sal. biskopen och dervid hålla likpredikan. Man inviterade til denna begrafning präster ifrån alla stiftets contracter efter en af doctor Cronander uppgifven lista, som nästan icke företedde någon enda, hvilken ej från gammalt var förbunden med honom. Man sade mig, at denna artifice af honom brukades så tidigt, at jag den kunnat förekomma; men mit begär til ämbetet var så måttligt, at det hvarken inledde mig til några egna steg eller til hindrande af andras.

Så snart biskopen var död, sammankallade jag consistorium, och vi beslöto: 1. at notificera konungen dödsfallet; 2. at begära dag til vahl; 3. at notificera stiftet dödsfallet. Mot min proposition för sista frågan talade Cronander mycket, jag vet ej hvarföre, om icke, at en ohöflighet skulle skje stiftet, som man kunde skylla på mig, och således göra mig obehaglig.

Med samma påst anmälde jag enskildt dödsfallet hos konungen, med underdånig förfrågan, om konungen hade prædilection för någon viss man til denna place, i hvilket fall jag förmodade, at prästerskapet skulle foga sig derefter. Kungen var rest til Finland, och derifrån feck jag genom general Toll¹ svar, at K. M. lemnade prästerskapet fullkomlig frihet i afseende på vahlet.

Emedlertid nalkades dagen til sal. biskop Osanders begrafning, den jag efter anmodan då förrättade och höll tillika likpredikan, hvilken så aldeles föll det närvarande prästerskapet, äfven doct. Cronanders närmare vänner, behaglig, at en och hvar reste hem med full föresats at lemna mig et rum på förslaget til det lediga biskops-embetet. Man lemnade mig allmänt del af en således fattad benägenhet, den jag lika hemstälde til Guds försyn och välbehag, som jag inom mig kände,

¹ Den bekante grefve *Johan Christoffer Toll*, född på Möllaröd i Skåne den 1 februari 1743 och död den 21 maj 1817, tjänstgjorde i sin ungdom dels på den juridiska dels på den militära banan, där han hastigt befordrades; var år 1786 generalmajor och konungens förste generaladjutant och blef två år senare kommanderande general i Skåne, år 1801 generalguvernör öfver samma provins samt 1807 fältmarskalk.

huru litet mine förtjenster och mine år kunde gifva anledning til et sådant förtroende.

Det är en sanning, den jag inför Gud kan bekänna, at ingen konst eller anläggning af mig brukades til förslagets vinnande, och så mycket besynnerligare lär det finnas, at jag erhöill stiftets prästerskaps enhälliga kallelse, på 2 röster nära, som i Väsbo härad gingo från mig, vid vahlet d. 19 augusti 1787.

På förslaget hade jag med mig prosten, doct. Sam. Cronander, och extraord. professorn i Lund, doct. Samuel Lemchen¹. Förslaget afgeck inom få dagar, och konungen tacktes d. 17 september på Drottningholms slott mig utnämna til biskop öfver Vexjö stift.

I följande october månad upvaktade jag konungen i Carls-crona under dess resa til Danemark med min underdåniga tacksägelse och feck befallning at straxt tilträda utöfningen af biskops-embetet.

Detta embete, alltid viktigt, fordrar alltid en uplyst och erfaren mans fulla styrka och var för mig så mycket bekymmersamare, som jag icke ännu var mogen för stora värf, och dessutom Vexjö stift nu var i et förfall, som kanske icke nyligen haft sin like annorstädes.

Min företrädare var en man af mycken lärdom och litteraire förtjenst, men har aldrig haft någon särdeles lämpa för det embete, han beklädde, så vida det afser ordning och skick i consistorio och församlingarne. I consistorio inträdde han vid 30 års ålder som dom-prost, och man vet ännu berätta, at han den tiden, och så länge han samma embete beklädde, alltid var en besvärlig ledamot, full af faveur för sin månggrenade släkt och af gensägelse mot sine biskopar. I synnerhet vill man försäkra, at den beskedlige doctor Alstrin² va-

¹ Professor *Samuel Lemchen* var född i Småland 1720 och promoverades efter 6 års akademiska studier i Lund 1745 till filosofie magister, blef nio år senare docent och 1762 adjunkt inom filosofiska fakulteten. År 1776 mottog han en teologie adjunktsbeställning, befordrades vid 75 års ålder till tredje teologie professor och blef vid fyllda 85 års ålder förste teologie professor och domprost i Lund, där han afled den 23 augusti 1807.

² Biskop *Erik Alstrin* föddes i Stockholm den 3 februari 1683. Efter omfattande studieresor på kontinenten befordrades han i Upsala till v. bibliotekarie

ret oroad af honom til den grad, at han för sådan orsak sökte sig från stiftet. Osander blef då biskop och lemnade genast bevis derpå, at då han tilförene ogerna hörsamat andra, blef han sjelf en obillig och tung förman, synnerligen för den i alla tider en ärofull åminnelse väl värde dom-prosten, doctor Sven Bælter¹. Emedlertid delade han sin tid således mellan djupa theologiska studier och det gräl, han var liksom gjord at underhålla, utan at någon ting synnerligen företogs til förbättring, och i den ställningen mötte han en ålderdom, som blef honom mer än allmänneligen tung genom flera tilstötande omständigheter.

Deribland var en hufvudsaklig, at rector scholæ, sedermera dom-prosten, doct. Johan Rogberg mot hans vilja blef lector och straxt vid inträdet i consistorio visade en nog otjenlig tiltagsenhet samt kortt derefter emot biskopen där formerade sig et partie, som behöll full styrka och öfvervigt hela 10 åren. Vid den tidens förlopp blef åter doctor Cronander lector, som väl försvagade rogbergiska ligan, men aldrig oftare styrkte biskopens mening, än då hon i sjelfva verket var hans egen, och de sista åren var det en öpen scandale at se, huru biskopen handterades. Han kunde då hvarken gå, skrifva eller tala. Consistorium höllts i hans kammare. Man bar gubben i en stohl för ändan af bordet, innan capitel-männen samlades, och där fanns han sittande vid deras ankomst. Under öfverläggningarne tilsporde man honom om ingenting, och vid voteringar framstack han en lapp, som var

1716, akademisekreterare 1719 samt professor i logik och metafysik 1723. Hans framgångar på den prästerliga banan begynte med utnämning till pastor i Leksand 1731, tre år senare blef han pastor primarius och preses i Stockholms stadskonsistorium, 1742 kallades han till biskop i Växjö och utbytte 1748 denna post mot biskopsvärdigheten i Strengnäs, där han, högeligen aktad för sina stora predikogåfvor, sitt redbara nit och sin omfattande lärdom, afled den 2 november 1762.

¹ Domprosten *Sven Bælter* föddes i Söderhamn år 1713 och inskrefs vid 17 års ålder som student i Upsala, där han år 1738 kallades till domkyrkoadjunkt. 1740 blef han filosofie magister med första hedersrummet och några år senare ordinarie hofpredikant. Efter en resa till Ryssland på offentligt uppdrag blef han 1746 pastor i Sköfde och 1750 domprost i Växjö. Högt värderad för sin medryckande talareförmåga, sina omfattande, för vetenskapen fruktbarande insikter och sitt vänsälla väsen, afled han efter en långvarig sjukdom i november 1760.

lagd i händerna på honom, ibland af doctor Cronander, ibland af doct. Colliander¹, ibland af adjuncten och ibland af hushållerskan.

Sådan var ställningen, när jag som dom-prost geck in i consistorium i Vexjö, och då jag 1787 tilträdde biskops-embetet, fann jag alla de oordningar verkliga, som under en sådan ställning alltid äro möjliga.

På många år hade biskopen ej förmått hålla några visitationer i stiftet, och prostarne hade icke heller förrättat några, hvaraf följde, at consistorium var i fullkomlig okunnighet om församlingarnes tilstånd. Vid scholæ-verken voro många gamle män uptröttnade at verkligen behöfva, och någre unge nog sjelfsväldige at begära vicarier, och bägge hade fått dem förordnade, så at scholæstaten i stiftet var belastad med ej mindre än 12 vicarier, och desse antagne på usla vilkor och med dålig urskillning. Lectionerne vunno således föga; men vid yppande ledigheter inom scholæ-staten var en concurrence af sökande, som alla förtjände barmhärtighet, men ganska få befordran på den staten. Terminerne begyndes sent, och ungdomen kom ojämnt in. Lectorerne, en del, försummade sina timar och ännu mera at hålla god discipline med ungdomen, hvilken derföre äfven tog sig allehanda friheter. Vid utdelningen af stipendier och andra scholæ-præmier påstod man, at vederbörande brukade sådant våld, som hvarken kunde förenas med författningar eller billighet. Och hvad helt visst är: prästerskapet hade tid efter annan vant sig til misstankar på domcapitlet, hvilket nu mera utbröt i sidvörnad och föragt.

Den under consistorii tillsyn stående upbördens var på lång tid til flera omständigheter icke redovisad, och protocoller och acter för alla sednare åren hvarken renskrifne eller registrerade.

¹ Den i Smålands häfder välkända släkten Colliander ägde vid denna tid flera prästerliga representanter inom stiftet. Sannolikt afses emellertid magister *Johan Georg Colliander*, som var född år 1728 i Växjö, promoverades till magister i Greifswald och 1758 blef medicine doctor primus i Upsala. Kallad till provincial-läkare i Kronobergs län 1772, blef han samtidigt lektor i logik och fysik i Växjö och afled därstädes år 1796.